

Geschiedenis van de KNNV afdeling Den Helder 1996-2016

Els Sanderse en Betty Elkerbout, 2017

Geschiedenis van de KNNV afdeling Den Helder 1996-2016

Dit is een terugblik op 20 jaar KNNV afdeling Den Helder e.o.

Het gaat over de hoogtepunten van de KNNV activiteiten en over de mensen die bij deze natuurvereniging een belangrijke rol hebben gespeeld.

Het begin

De vereniging is opgericht op 30 september 1996 en heeft bestaan tot 1 januari 2017, waarna ze is opgegaan in de afdeling Alkmaar.

De oprichters waren: Klaas Kaag en Gerrit Hoornsman

Het eerste bestuur bestond uit:

- * Voorzitter Klaas Kaag
- * Secretaris Gerrit Hoornsman
- * Penningmeester en ledenadministrateur Gerard Roos
- * Natuurhistorisch secretariaat Rob van Huijgevoort en Monique Tjong Ayong
- * Waarnemend secretaris Gerrit Welgraven
- * Redacteur Robbert Jak

Klaas Kaag legde het voorzitterschap al gauw neer. Hij werd in 1998 vervangen door Ton Grollé. In 2001 werd Brian Möhlmann voorzitter, in 2005 volgde Klaas Kaag hem op en in februari 2012 nam Betty Elkerbout de voorzittershamer over.

Werkgroepen en cursussen

Na de oprichting ontstonden er al gauw werkgroepen en werden er cursussen georganiseerd:

* De vlinderwerkgroep, in het begin onder leiding van Rob van Huijgevoort. Een jaar later nam Klaas Kaag het over. Dit leidde in maart 1998 tot de opzet van vlinderroutes en tot 2003 jaarlijks tot een uitvoerige schriftelijke rapportage. De gemeente Den Helder droeg hiervan de financiële lasten.

* De paddenstoelenwerkgroep o.l.v. Hans Punselie.

* De plantenwerkgroep o.l.v. Leo Vink. Hij verzorgde in 1997 een plantencursus.

* De werkgroep hydrobiologie o.l.v. Robbert Jak.

* De libellenwerkgroep o.l.v. René Manger. In 1999 en 2000 werd onderzoek naar de libellen in de duinen van de Noordkop gedaan. René Manger maakte een uitgebreid rapport van de verspreidingsgegevens.

Deze groepen waren zeer specialistisch bezig. Men had veel kennis in huis. En dat werd gedeeld met de leden via een kwartaalblad: het informatieblad, later Op de Kop genoemd (verwijzend naar de ligging van Den Helder).

In 1998 richtte men zich op een arbeidsintensieve taak, het verzorgen van de 4e druk van de Atlas voor natuurgebieden, waar de gemeente Den Helder de kosten voor zou dragen. Acht personen hielden zich bezig met de inventarisatie van planten, vogels, paddenstoelen, waterdieren, mossen, vlinders, slakken e.d.

Gebouwen

Het eerste onderkomen was het biologisch lescentrum De Groene Poolster, gelegen in het centrum van Den Helder aan de Pasteurstraat. Het was een voormalig houten schoolgebouw, vrijstaand, met een grote tuin erom heen. Uiteraard met een inheemse vegetatie, zelfs met zeldzame planten als de paarse schubwortel. In een van de lokalen hielden de Vogelwerkgroep en wij onze lezingen, plozen we de uilenballen, volgden we de determinatiecursus van Jan en Ina Marbus (2005) en de vlindercursussen van Klaas Kaag. Daar hadden we ook een eigen kast met daarin bibliotheekboeken, archiefstukken en een binoculair. Die kast is later meeverhuisd naar De Helderse Vallei. Tot 2010, dus zo'n 14 jaar, was dat onze vaste stek, goed bereikbaar voor iedereen. We hadden een eigen sleutel. Daar hebben we ook in 2006 uitgebreid het 10 jarig bestaan gevierd o.a. met een natuurpuzzeltocht in de tuin.

Daarna is in het voorjaar van 2010 het natuur- en activiteitscentrum De Helderse Vallei geopend, waar we tot heden onze activiteiten hadden. Dat ligt buiten de bebouwde kom van Den Helder tegenover het bos De Donkere Duinen. We kregen in de gang een plek voor onze bibliotheekkast en konden gratis gebruik maken van de vergaderruimte mits we de aanleg en verzorging van een Vlindertuin op ons namen.

Aldus geschiedde. De eerste jaren had Sylvia Leentvaar een voortrekkersrol bij de Vlindertuin en na mei 2014 tot heden coördineerde Betty Elkerbout de werkzaamheden.

Paarse schubwortel in de tuin van De Groene Poolster, 4 april 2011

Bestuur

Gerard Roos trok zich in 2004 terug als penningmeester en ledenadministrateur. Gerard werd vanwege zijn verdienste voor de KNNV, op 26 februari 2005 tijdens de jaarvergadering, geridderd met de KNNV-speld, een medaille met naam en datum erin gegraveerd, uitgegeven door Bureau KNNV in Zeist. Bij de Vrijwilligerscentrale was een mevrouw die het wel zag zitten om het penningmeesterschap te behartigen. Helaas vond ze het na 3 maanden toch te ingewikkeld en trok ze zich terug. Els Sanderse nam vanaf toen behalve het secretariaat ook het penningmeesterschap waar. Pas na de jaarvergadering in 2014 werd ze als penningmeester opgevolgd door Nico van Riessen. Nico behield deze functie tot de overname.

Lia Pijs nam de ledenadministratie van Gerard Roos over. Begin 2011 stopte ze daarmee. Als opvolger had ze Irma Sindorf, die zich al gauw terug trok vanwege haar verhuizing. Sylvia Leentvaar nam het toen even waar totdat op de jaarvergadering van 2012 Johan Scholten verklaarde deze taak op zich te willen nemen. Hij heeft dit gedaan tot de overname op 1 januari 2017.

In de jaarvergadering van 2009 meldde zich Marja Timmers voor een bestuursfunctie. Eerst als penningmeester en na een jaar als secretaris. Het bleek toch niet te combineren met haar baan. Na twee jaar hield ze het voor gezien en nam Els Sanderse het van haar over.

Bert Pijs die 5 jaar bestuurslid en webmaster was geweest, trad in 2009 helaas af. Het werk van webmaster wilde hij wel blijven doen. Pas op 1 januari 2013 nam Sylvia Leentvaar het van hem over. Een jaar later tot heden hield Tineke Jongsma onze website bij. Zij zorgde ook voor de opmaak van Op de Kop.

Leden

Het ledental was op zijn hoogst in 2003 en schommelde tussen 90 en 100 personen. Daarna is het tot de samensmelting met Alkmaar tussen de 70 en 80 leden geweest. En deze overgang heeft nog eens rond de 15 - 20 leden gekost.

Op de Kop

Vanaf september 2004 kwam er een e-mail service voor de leden en belangstellenden. Toch duurde het lang voor Op de Kop digitaal verstuurd werd. In 2010 wilden 30 leden Op de Kop het liefst in papieren formaat ontvangen en eind 2016 waren dat er nog 16. Het drukken van Op de Kop werd vanaf 2010 in eigen beheer gedaan. Voor die tijd konden we gebruik maken van de diensten van de Groene Poolster.

Gerrit Hoornsman heeft alle 20 jaargangen van Op de Kop ingebonden. Een mooi archief van 20 jaar KNNV afdeling Den Helder e.o. De boeken staan in onze kast in De Helderse Vallei.

Activiteiten

Excursies. In ieder jaarprogramma waren er excursies opgenomen: uitstapjes naar natuurgebieden elders in het land, zoals Duin en Kruidberg, Thijsse's Hof, Elswout, het Monnikenpad bij Egmond, het Ilperveld en de Horsmeertjes op Texel. Daarnaast waren er geregeld excursies in de natuurgebieden rond Den Helder. Een jaarlijks terugkerende excursie was de wandeling langs de Helderse Linie, ook wel Gerard Rooswandeling genoemd. Gerard Roos had deze natuurtocht bedacht en kon er heel boeiend over vertellen. Ook de dijkexcursies hadden een vaste plek in het jaarprogramma.

Gerard Roos-wandeling langs de Helderse Linie, 19 mei 2010

Lezingen. Belangrijk waren ook de **lezingen**. Jaarlijks wel vijf tot zeven stuks over zeer gevarieerde onderwerpen: vlinders, vleermuizen, strandaanspoelsels, Waddenzee, zoogdieren, vogeltrek, uitgestorven vogels, spinnen, slakken tot aan schorpioenen toe.

Kraam. Belangrijk was ook de kraam. Hiermee stonden we op diverse markten en jaarlijks op de Open Dagen van de Amateur Tuindersvereniging ATV Texelstroom. We verkochten wat natuurartikelen, maar vooral probeerden we mensen op het belang van de ons omringende natuur te wijzen. En op het belang van een vereniging als de KNNV.

Het lukte soms ook iemand lid te maken. Onze kraam was echt een trekpleister. Panelen met mooie foto's genomen door Bert Pijs trokken de aandacht. Wat was er te zien? De vlinderpoppenkast, de vlinderpuzzels, de waterbak met waterbeestjes uit Mariëndal, een pot met schelpen om te raden hoeveel er in zaten. Degene die er het dichtst bij zat, won een In Beeld-boekje. Dat was natuurlijk pas bekend na afloop van de kraam.

En betekende een dag later een telefoontje en een huisbezoek, één keer zelfs naar Breezand.

Wat was er te koop? Sleutelhangers geknoopt door ons lid Jan Post, zoekkaarten, schoolkranten, In Beeld-boekjes, observatiekastjes voor wilde bijen, knutselkaarten, uilenballen om te pluizen...

En achter dit kraamgebeuren wapperde de groene KNNV vlag!

KNNV kraam bij het Turfveld op Texel, 23 mei 2009

In 2007 werd Margreet Kouwenhoven als redactrice van *Op de Kop* opgevolgd door Sylvia Leentvaar. Een bezoek aan de tuin van Jan en Ina Marbus in Zwaag inspireerde Sylvia zo, dat ze in navolging van Ina in haar eigen tuin in Julianadorp wilde plantjes ging opkweken en zaden daarvan ging verzamelen en inpakken. Ze noemde haar kwekerijtje: de Zonnehoed. We verkochten dit alles voortaan op de kraam. Dat gaf heel veel aanloop. De helft van de opbrengst was voor onze KNNV-afdeling! Verder zorgde Sylvia voor de inrichting van de vlindertuin bij De Helderse Vallei. In 2013 ontwikkelde ze voor de KNNV een cursus Tuinieren voor (wilde) dieren. Ze gaf de cursus waar veel animo voor was, in de Oranjerie. Sylvia werd in 2012 behalve redactrice ook secretaris.

Na de opening van De Helderse Vallei met daarin een natuurhoek waar nu van alles te koop is wat onze kraam te bieden had, liepen de omzet en de belangstelling voor de kraam enorm terug. Alleen de zakjes zaad en de stekjes leverden nog inkomsten op. Helaas stopte deze samenwerking met Sylvia in mei 2014 toen ze afscheid nam als secretaris. Ook is de animo van de leden om te helpen in de kraam afgenomen.

Den Helder Vlinderstad

Begin april 2004 startte de gemeente Den Helder samen met de KNNV en de Vlinderstichting de actie '**Den Helder: Vlinderstad**'. Er werden folders verspreid met de afbeeldingen van 22 dagvlinders en een tellijst. Ook werd het belang van het vlindervriendelijk maaibeheer uitgelegd. Verspreid in de stad werden vlinderborden neergezet. De opening kreeg een

feestelijk tintje met een fietstocht langs de borden waarna Kars Veling het laatste bord plaatste vlak bij de Linie.

Erelid: J.K. Schendelaar

In april 2001 bij het 5 jarig bestaan van de afdeling werd ons lid J.K. Schendelaar tot erelid benoemd. Van zijn hand verscheen in 1986 het boek: **‘Wilde planten van Den Helder in 1900 en in 1985’**. Het werd uitgegeven door het gemeentebestuur van Den Helder en telt maar liefst 255 pagina's.

In het kader van de herdruk van het boek zorgde dhr. Schendelaar in september 1994 voor een actueel supplement van 35 planten. Omdat het blad van de Vogelwerkgroep toen de enige plaatselijke publicatie op natuurhistorisch gebied in Den Helder was, werd de lijst met nieuwe aanwinsten gepubliceerd in De Steenloper. Met als opschrift: Vogelaar, kijk óók eens omlaag! Een jaar later, in 1995, verscheen de 3de, volledig herziene druk van de Atlas van de natuurgebieden in de gemeente Den Helder.

Dhr. J.K. Schendelaar was de initiatiefnemer. De redactie bestond uit F. Creutzberg, J. Punselie, G.A. Roos en G.J. Welgraven. In 2001 zegde hij toe te zullen meewerken aan de nieuwe druk van de Atlas Natuurgebieden, zijn petekind, zoals hij zelf zei.

Van dhr. J.K. Schendelaar weten we dat er vlak voor de tweede wereldoorlog in Den Helder ook al een afdeling van de NNV (zonder de K van Koninklijk) was. Die werd vooral gedomineerd door Jan Nijkamp. Toen de oorlog uitbrak werd de afdeling door de Duitse bezetting vrijwel lamgelegd: door bombardementen stroomde de stad leeg en excursieterreinen waren veranderd in “Sperrgebiet”, dus onbereikbaar.

Na de oorlog herrees de afdeling wel. Maar toen Jan Nijkamp drie jaar later naar Den Haag vertrok, ging de afdeling Den Helder van de NNV ter ziele. Toen werd ook haar Natuurhistorisch Museum opgeheven. Jan Nijkamp is algemeen voorzitter van de KNNV geweest van 1949-1967.

Natuurgids ‘Er op uit in de Kop van Noord-Holland’

In 2006 brachten de vrijwilligers van de samenwerkende natuur-en milieu organisaties een **natuurgids** uit, met daarin alle informatie van de natuuractiviteiten in 2006 (type excursie, locatie aantal deelnemers, kosten, bijzonderheden) in onze regio. Hier deden aan mee: Landschap Noord-Holland, De Waddenvereniging (Werkgroep Den Helder), KNNV afd. Den Helder e.o., Vogelwerkgroep Den Helder e.o., Helderse Vereniging voor Sociale Geschiedenis, Natuur Infocentrum `t Kuitje, en Natuur Infocentrum Eendenkooi `t Zand. De gemeente Den Helder gaf financiële steun.

Deze natuurgids **‘Er op uit in de Kop van Noord-Holland’** bleek zo'n succes dat een jaar later ook de Regio VVV Kop van Noord-Holland, Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord en Leader elkaar vonden om bij te dragen in de kosten. De natuurgids werd professioneel opgezet. Zo kwam er een kaartje met alle natuurgebieden in de Kop van Noord-Holland met als zuidgrens Petten-Medemblik. De beschrijving van de natuurgebieden werd ook in de Duitse taal opgenomen. Er kwamen prachtige foto's in. Zo verscheen in 2007, 2008, 2009, 2010 en 2011 elk voorjaar een natuurgids in een oplage van 15.000 stuks.

Helaas was er in 2012 geen geld meer voor. Iedere vereniging moest weer zelf zorgen dat zijn jaarprogramma in de publiciteit kwam.

De Er op uit-gidsen 2006-2011

Week van de Zee

In mei 2006 deden we alweer voor de vijfde keer mee met de **Week van de Zee**. De landelijke opening van dit evenement was dit jaar in Den Helder. Het thema was: Op Reis. Alle Helderse natuurorganisaties waren er bij betrokken.

Dat betekende veel overleg en elkaar goed leren kennen. De opening vond plaats op de oude Rijkswerf Willemsoord op het lichtschip Texel. Op het dek stonden 22 reislustige kinderen opgesteld, elk met een koffertje. Toen de misthoorn van het Lichtschip geklonken had lieten de kinderen hun koffertjes open vallen en werd de tekst "Week van de Zee 2006 Op reis" zichtbaar. De hele week waren er diverse evenementen. De KNNV zorgde voor een dijkexcursie op Fort Harssens en stond met haar kraam op de Groene Markt in de Kroonpassage als afsluiting van de Week van de Zee.

Anno 2016

Helaas zijn we door het gebrek aan bestuursleden gedwongen geweest een keuze te maken: of de afdeling opheffen of samengaan met Alkmaar.

Gelukkig is dit laatste gebeurd en we hopen zo nog jarenlang door te gaan.

Els Sanderse en Betty Elkerbout

20 februari 2017

Omslagfoto: Dijkexcursie fort Harssens, 17 oktober 2009